

PSYCHOLOGIE U NÁS A V ZAHRANIČÍ

ZIVOTNÍ JUBILEUM PhDr. MARIE SEVEROVÉ, CSc.

Ve většině společnosti bývá zvykem chápat každé dovršené desetiletí života zejména počínaje 50 roky jako příležitost k oslavám. Vychází se z toho, že život je vzácný dar a je tedy pro člověka velkou výhrou každé prodloužení dráhy jeho života o celou desítku let. U lidí, kteří svého života využili k tomu, aby vytvořili něco, co svým významem jejich osobní život přesahuje, se dovršení každého takového desetiletí chápe současně i jako příležitost k tomu připomenout si, co z jejich života má tento nadosobní význam.

Jednoho z těchto životních mezníků dosáhla v loňském roce dr. M. Severová. Je to jistě poněkud překvapující skutečnost jak pro nás jako její kolegy, tak i pro ni samu. Narodila se dne 7. 9. 1924 v Rohanově na Sumavě. Svou odbornou prací se stala jedním z významných představitelů naší psychologie.

Studovala v letech 1948–52 na filozofické fakultě obor psychologie. Po studiu byla dva roky zaměstnána jako vychovatelka v Domově korejských studentů. Od roku 1954 pracuje zprvu jako asistentka a potom jako odborná asistentka na katedře psychologie FF UK. V roce 1964 obhájila kandidátskou práci na téma „Aktivační úroveň a její význam v činnosti“.

Po celou dobu svého působení na katedře patřila M. Severová k jejím předním učitelům. Náplní její pedagogické činnosti byly přednášky a semináře z obecné psychologie; později se podílela též na výuce vývojové a sociální psychologie. S kladným ohlasem mezi posluchači se setkávaly i její výběrové přednášky věnované problematice motivace a otázkám psychologického rozboru lidské činnosti. Její opravdový zájem a lidský vztah k posluchačům se nejvýrazněji projevoval ve velmi pečlivém vedení diplomových prací, při němž nikdy nešetřila námahy a času potřebného k dovedení těchto prací na co nejvyšší odbornou úroveň.

Na počátku své vědecko-výzkumné činnosti na katedře se M. Severová soustředila na experimentální výzkum elektrokožních reflexů jako ukazatelů aktivační úrovně, která představuje důležitý psychofyziologický mechanismus působení motivace na úroveň výkonů. Hlavní výsledky svého výzkumu shrnula v monografii „Závislost výkonu člověka na motivaci“ (Academia, 1966) Zájem o motivaci činnosti přivedl M. Severovou k zájmu o psychologický rozbor lidských činností vůbec. V souvislosti s tím přešla od specializovaného laboratorního výzkumu k široce zaměřenému sledování celkového repertoáru činnosti dětí v přirozených podmínkách jejich života, a to pomocí metody systematického pozorování. Výzkum zde probíhá paralelně po dvou liniích, které spolu úzce souvisejí a vzájemně se prolínají. Hlavní linií tvoří výzkum činnosti dětí od narození do šesti let. Tento výzkum se soustřeďuje především na zjišťování hlavních druhů činností, struktury jejich průběhu a jejich psychického řízení; jde přitom jak o činnosti individuální, tak i o společné činnosti dětí. Získané výsledky byly publikovány formou článků a především formou monografie „Hry v raném dětství“ (Academia, 1982). Doplnující linií je výzkum motivace, především motivace hrových činností, jejichž zdrojem jsou předpokládané vývojové potřeby; ty svými specifickými účinky způsobují, že i nejnáročnější učení nezbytné k vývoji může nabývat pro děti podoby velmi zajímavých her. Výsledky tohoto výzkumu jsou shrnuty především v těchto publikacích: „Souvislost mezi úrovní schopností a intenzitou motivace ke hře u dětí raného věku“ (1972), „Vývojově významné hry dětí a problematika jejich motivace“ (1976) a „Die Entwicklung frühkindlicher Spiele und Analyse ihrer Motivation“ (1982).

Významnou součástí práce M. Severové na katedře byla i její organizační činnost. Plnila dlouhou řadu let funkci tajemníka katedry. V této funkci plně osvědčila své organizační schopnosti. Přispěla též značným dílem k budování laboratoří na katedře a starala se o technické vybavení výuky.

Svého životního jubilea se M. Severová dožila uprostřed mnoha plánů další výzkumné činnosti. Pro její aktivní, činnorodou povahu je stále mnohem typičtější dívat se dopředu na to, co by ještě měla udělat, než ohlížet se dozadu na to, co už udělala. Přejeme jí jako její kolegové, aby se jí podařilo splnit těchto svých plánů co nejvíce; bude to jak k jejímu osobnímu prospěchu, tak i k prospěchu oboru. A aby k tomu měla potřebné předpoklady, přejeme jí hodně zdraví a životního elánu do další práce.

Kolektiv spolupracovníků katedry psychologie FF UK v Praze